

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

Андрущенко К.А.

здобувач,

*Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «MARGIN OF APPRECIATION» В УКРАЇНІ

Права та свободи, які містяться в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція), – це визначальні європейські стандарти прав людини, покладені в основу діяльності держав-учасниць Ради Європи (РЄ) в галузі дотримання прав людини. У той же час за кожною окремо взятою державою-членом РЄ залишається свобода вибору щодо засобів застосування цих стандартів [3, с. 45], тобто, реалізується розсуд («margin of appreciation») національних органів влади при здійсненні ними своїх повноважень.

Актуальність проблеми розуміння й ефективного застосування дискреційних повноважень правозастосовних органів держав-членів РЄ визначається такими обставинами: конвенційні положення, щодо яких є допустимим широкий розсуд правозастосовних органів, становлять у кількісному відношенні ледь чи не половину приписів «матеріальної» частини Конвенції, причому захищені цими положеннями права людини досить часто є предметом розгляду Європейського суду з прав людини (далі – Суд). За значенням ці права належать до фундаментальних у демократичному суспільстві, а, отже, рівень їх дотримання з боку держави впливає і на формування відповідного іміджу країни, особливо на міжнародній арені. Практика Суду свідчить про особливу відповідальність держав за порушення цих прав, що виражається у значних фінансових санкціях, покладених на винних відповідачів. Приведення національного законодавства у відповідність до міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини є неможливим без з'ясування суті останніх, частиною якого є й розуміння меж розсуду правозастосовних органів держав-учасниць при вирішенні питань щодо обмеження та тлумачення змісту прав людини [5, с. 40-41].

Кожна посадова особа національних органів влади, приймаючи рішення у справі, повинна зважати на положення Конвенції та можливість звернення особи до Суду у випадку, коли рішення не відновлює порушені права цієї особи. Однак система права України потребує внесення змін відповідно до застосування норм Конвенції на законодавчому та правозастосовному рівнях [1, с. 33].

Оскільки Конвенція є самовиконуваною у національній правовій системі, тобто не потребує додаткових імплементуючих законів, то це тільки

підкреслює необхідність узгодження або гармонізації практики Суду та українських судів у сфері захисту прав людини. Наступним фактором узгодження практики застосування норм, які стосуються прав людини та основних свобод, судами України з практикою Суду є те, що неможливо розраховувати лише на окремі «конкретизуючі» закони України, які регулюють згадані питання, тому впливає необхідність визначення змісту фундаментальних прав та свобод у процесі правозастосування та тлумачення відповідних норм, які їх стосуються, судами України та іншими державними органами. При тлумаченні конституційних та конвенційних норм необхідно враховувати практику їх тлумачення, напрацьовану Судом. Ця практика має потужний практико-методологічний потенціал у процесі розуміння юридичної природи основних прав і свобод українськими суддями [6, с. 88-92].

Можна навести наступну практику застосування концепції свободи розсуду, коли національний суд діяв в інтересах захисту прав людини. У постанові Окружного адміністративного суду міста Києва від 24 березня 2015 року по справі № 826/2411/15 звертається увага на співвідношення свободи розсуду державних органів при виконанні ними своїх повноважень та захисту прав й законних інтересів особи. Позов було подано шукачкою притулку щодо скасування рішення про відмову Державної міграційної служби України у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Суд посилався на Рекомендацію № R (80) 2 Комітету Міністрів державам-членам стосовно реалізації адміністративними органами влади дискреційних повноважень від 11.03.1980 р. Відповідно до даної Рекомендації, під дискреційним повноваженням слід розуміти повноваження, яке адміністративний орган, приймаючи рішення, може здійснювати з певною свободою розсуду тобто, коли такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за даних обставин. Суд зазначив, що дискреційним є повноваження, «коли у межах, які визначені законом, адміністративний орган має можливість самостійно (на власний розсуд) вибрати один з кількох варіантів рішення». Далі міститься висновок, що суд, «дотримуючись принципів законності, поділу влади, а також компетенції, визначеної Конституцією та законами України, не має права перебирати на себе повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту щодо вирішення питання про прийняття рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Однак, в силу приписів ч. 2 ст. 11 Кодексу адміністративного судочинства України та з огляду на те, що під час розгляду справи судом встановлено протиправність рішення про відмову у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, з метою повного захисту прав та інтересів позивача, суд вважає за необхідне вийти за межі позовних вимог та зобов'язати відповідача повторно розглянути заяву позивача з урахуванням висновків суду, викладених у даному рішенні» [4].

На нашу думку, позиція суду у наведеній вище постанові, яка «переступає компетенцію адміністративного суду і виходить за межі завдання адміністративного судочинства», відповідає практиці Європейського суду з

прав людини, який визнав, що національні органи влади вільні обирати правові заходи, які вони вважають доцільними, проте у визначених Конвенцією рамках, а Суд лише розглядає, чи відповідають ці правові заходи положенням Конвенції [7].

Враховуючи наведене вище, ми погоджуємося із висновком, що хоча практика застосування конвенційних норм і використання рішень Європейського суду з прав людини національною судовою системою ще знаходиться в стадії становлення, все ж суди України впритул підійшли до їх використання, а деякі і до застосування прецедентних рішень Суду [2, с. 21].

Список використаних джерел:

1. Заблоцька Л.Г., Федорова А.Л., Шинкаренко Т.І. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи: Навч. посіб. – К.: Фенікс, 2007. – 224 с.
2. Куц Г. Застосування норм Європейської Конвенції та прецедентної практики Європейського суду з прав людини судами України // Право України. – 2002. – № 2. – С. 18-24.
3. Лавринович О. Європейська конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України // Право України. – 2010. – № 10. – С. 43-47.
4. Постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 24 березня 2015 року по судовій справі № 826/2411/15 // Єдиний державний реєстр судових рішень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43384640> – 04.10.2016 р.
5. Рісний М. Проблеми розсуду застосування національними державними органами норм Конвенції // Право України. – 2000. – № 11. – С. 40-42.
6. Шевчук С. Європейський суд з прав людини та українська судова система: необхідність узгодження судової практики // Право України. – 2011. – № 7. – С. 88-92.
7. CASE «RELATING TO CERTAIN ASPECTS OF THE LAWS ON THE USE OF LANGUAGES IN EDUCATION IN BELGIUM» v. BELGIUM (MERITS), judgment of 23 July 1968, §10, available at <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57525> [accessed 4 October 2016].

Гольбін М.І.

здобувач

*Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України*

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНВЕНЦІЙ МОП У СФЕРІ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ МОРЯКІВ

За своєю природою умови роботи моряків такі, що вимагають міжнародно-правового регулювання. Особливе значення в цьому процесі належить Міжнародній Організації праці (МОП) (International Labour Organisation – ILO), яка була заснована в 1919 р. згідно Версальського мирного договору в рамках Ліги Націй з метою об'єднання спільних зусиль урядів, підприємців і представників профспілок для сприяння соціальної справедливості та встановленню єдиних стандартів у сфері трудових відносин [1].